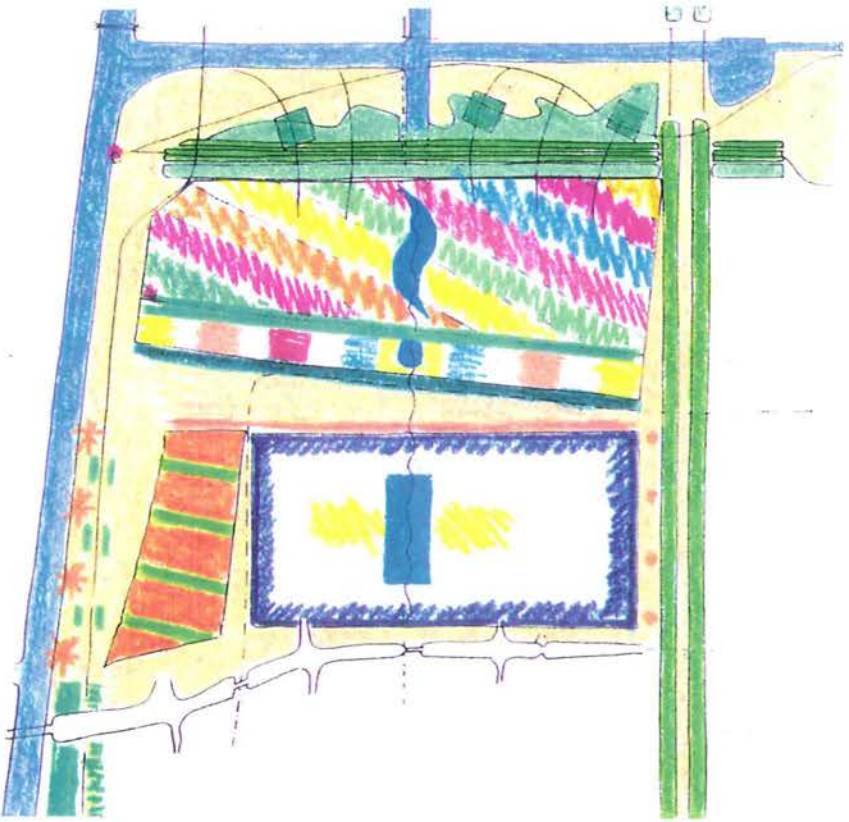

THEMASTUDIE * KARAKTERISTIEK VAN HET GROEN

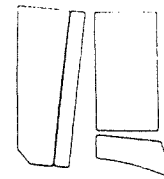
meridiaankwartier *3-J* almere - buiten

INHOUD

- * inleiding
- * de context
- * 'het groen'
- * ontwerpmiddelen
- * de soortenkeus
- * de kleurenkeus
- * het planconcept
- * het 'groen'concept
- * het water
- * de kier
- * de lanen
- * het villa park
- * de strip
- * de burcht
- * het bastion
- * profielen

Haarlem, maart 1992

Ir. Alle Hosper
landschapsarchitectuur en
stedebouw

INLEIDING

De gemeente Almere heeft het plan opgevat om een nieuwe woonbuurt te ontwikkelen in Almere-Buiten.

Voor deze nieuwe buurt (3-J) is inmiddels een ruimtelijke verkenning gemaakt. Deze verkenning gaf aanleiding om als volgende stap niet alleen een ontwikkelingsplan op te stellen, maar tegelijkertijd een drietal thema-studies te verrichten.

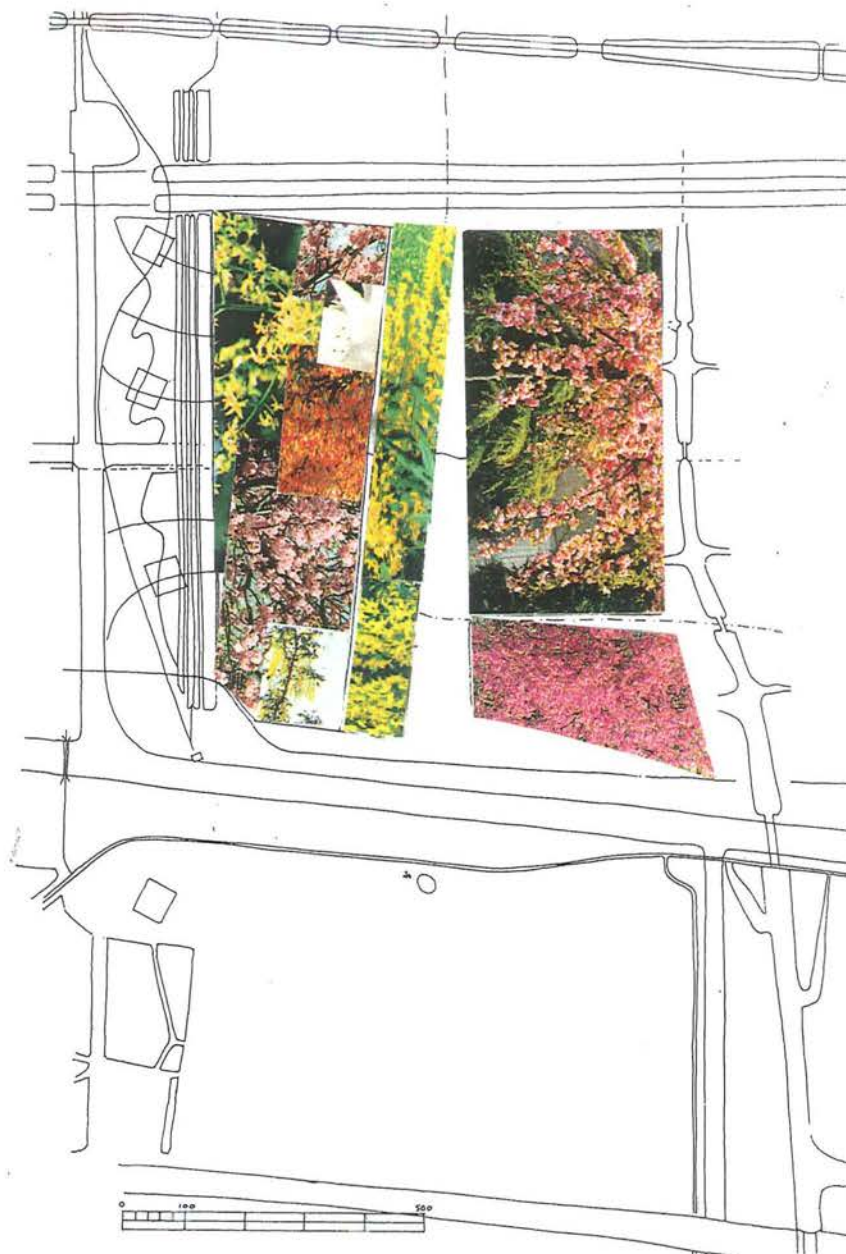
De gekozen onderwerpen van deze studies zijn:

- * differentiatie woonmilieus,
- * kleur gebouwde omgeving,
- * karakteristiek van het groen.

Dit boekje is het resultaat van van de studie naar het "groen".

"Groen" is daarbij als volgt opgevat: nagegaan is in hoeverre de openbare ruimten in het algemeen en de beplantingen in die ruimten in het bijzonder, een herkenbare bijdrage kunnen leveren aan het karakter en de sfeer van het toekomstige woongebied.

Deze studie kwam tot stand mee in samenwerking met Henk de Boer (ontwikkelingsplan en thema "differentiatie woonmilieus") en Floor van Dusseldorp (thema "kleur gebouwde omgeving") en Theo Straatsma.

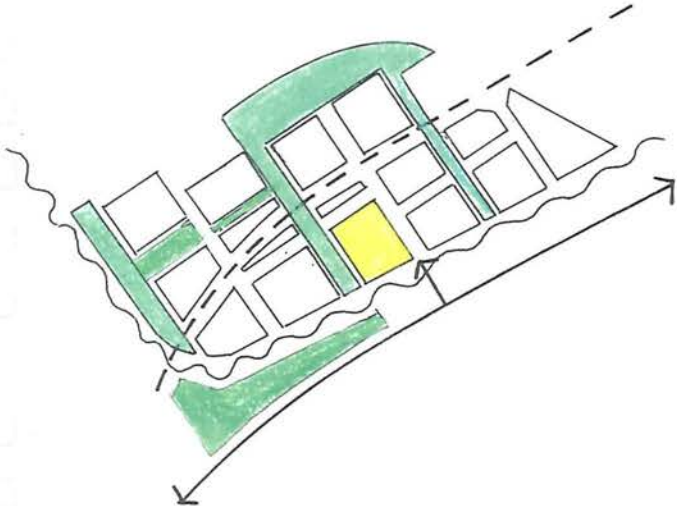
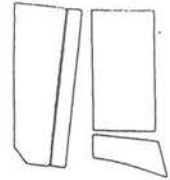
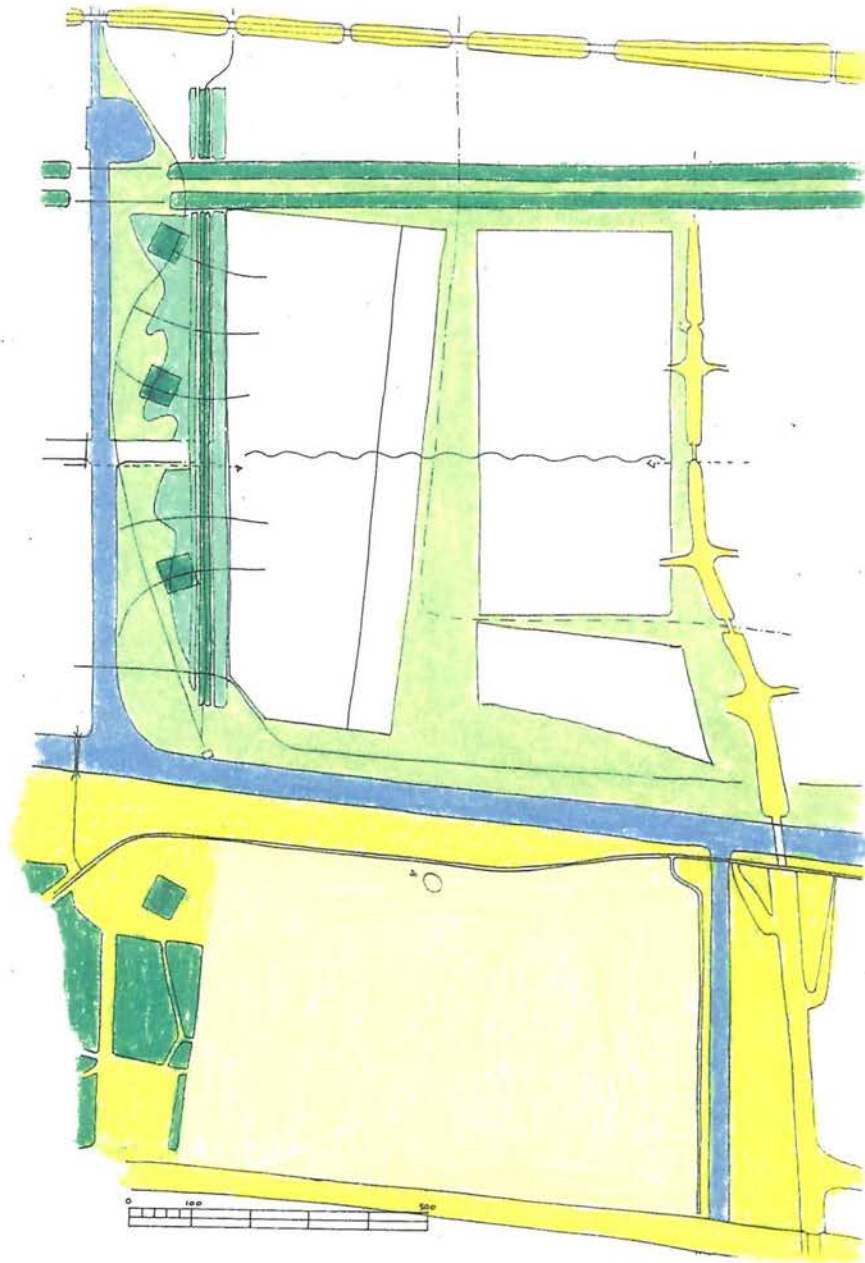

DE CONTEXT

Het nieuwe woongebied ligt in een bijzonder deel van Almere-Buiten: aan het Meridiaanpark, aan de "Mall" en aan de Lage Vaart. Over de vaart strekt zich het wijde polderland uit met kilometers vrij zicht over het agrarische deel van zuidelijk Flevoland. Direct oostelijk van de buurt ligt een kern-hoofdweg die de verbinding vormt met de auto-snelweg van Amsterdam naar het noorden van het land.

Vanaf zowel de kern-hoofdweg als de auto-snelweg zal het nieuwe woongebied duidelijk zichtbaar zijn.

Stuk voor stuk vormen deze gegevens attractieve aanleidingen voor het realiseren van een gevarieerde reeks woon-milieus.

'HET GROEN'

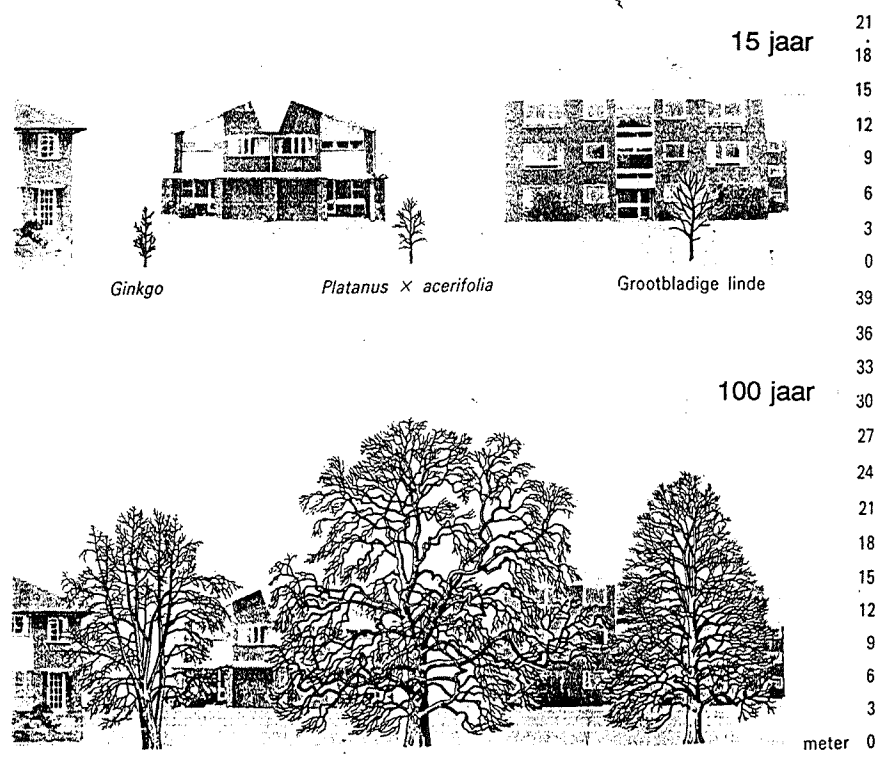
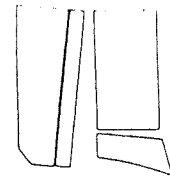
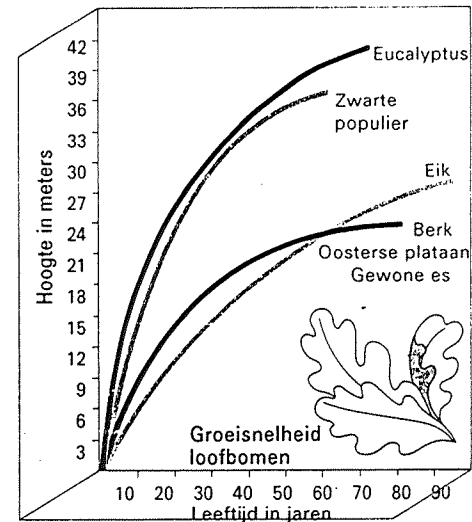
De term "groen" staat in de stedenbouw voor dat deel van de onbebouwde ruimte waarin gewassen als bomen, struiken en planten méé bepalend zijn voor het ruimtelijk beeld.

Voorbeelden daarvan zijn: parken, plantsoenen en tuinen, maar ook bijvoorbeeld sportvelden, kinderspeelplaatsen en begraafplaatsen. Een deel daarvan is doorgaans openbaar, een deel privé.

Met "het groen" wordt daarnaast meer specifiek bedoeld op de beplantingen zelf: de straat-, laan- en park-bomen, de heesters, de hagen, de bolgewassen, de vaste planten, kortom de levende materialen waarmee de landschapsarchitect vorm en betekenis geeft aan de onbebouwde ruimten in de stad.

Deze ontwerpmiddelen hebben een aantal bijzondere kenmerken:

- * er is tijd nodig om tot volle wasdom te komen (soms tot 80 à 100 jaar)
- * een niet onbelangrijk deel is onzichtbaar: het ondergrondse deel, de wortels). Juist dit deel is bijzonder kieskeurig wat betreft groei-omstandigheden.
- * vorm, structuur en kleur zijn afhankelijk van de tijd van jaar.

Ginkgo

Platanus x acerifolia

Grootbladige linde

ONTWERPMIDDELEN

Bepantingen kunnen op zeer verschillende wijzen bijdragen aan het tot stand komen van sterke, karaktervolle openbare ruimten.

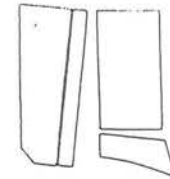
In de eerste plaats wel omdat met bomen en al dan niet tot hagen gesnoeide struiken duidelijk gedefinieerde ruimten zijn te maken met een kenmerkende maat schaal.

Binnen de ruimte is de aard van het maaiveld van belang. Hierbij kunnen beplantingen eveneens een eigen rol spelen: van simpel gras (al dan niet met bolgewassen) tot een rijk gevarieerd vaste planten-soriment.

Lanen zijn te beschouwen als een bijzonder soort ruimten, nl. met een duidelijke richting en dan nog ook voorzien van een (blader-) dak. Bovendien vormt een laan van buiten af gezien een ruimtelijke massa. Door het volume, de ruimte-vorm en het continue karakter kunnen lanen sterk bijdragen tot het ervaren van de ruimtelijke structuur.

Hagen vormen, zowel in gesnoeide als in 'losse' vorm, een uitnemend middel om grenssituaties te benadrukken. Dit geldt bijvoorbeeld op de overgangen tussen openbaar en privé gebied.

Bijzondere middelen vormen de "klimmers" en de planten die zich lenen voor bloembakken.

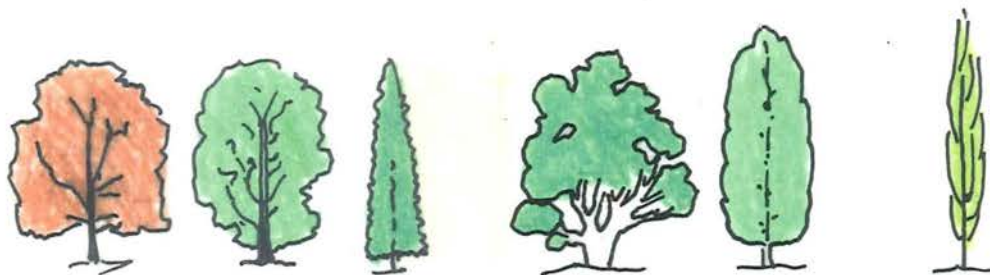
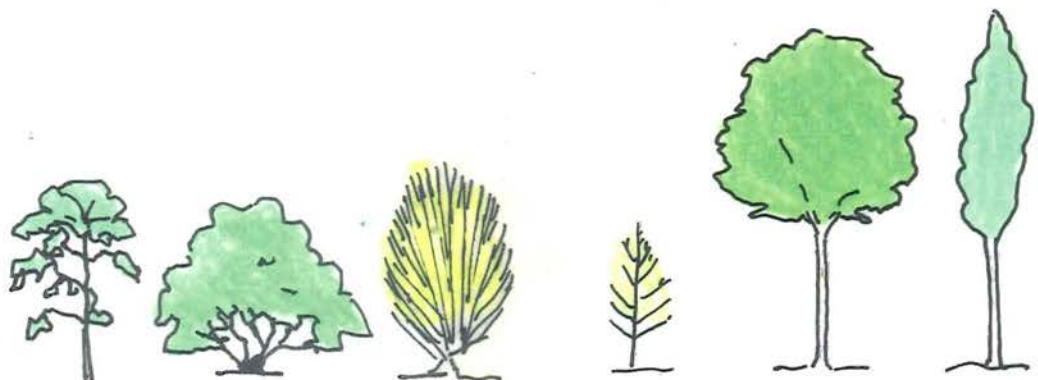
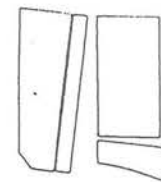

DE SOORTENKEUS

Bomen zijn er in allerlei vormen, kleuren en maten. De ene boom is duidelijk de andere niet en dat gaat uiteraard ook op voor heesters, vaste planten, bodembedekkers, klimmers en bolgewassen.

Dat, betekent dat er keuzen moeten worden gedaan. Bij voorkeur keuzen die leiden tot expressieve, uitgesproken oplossingen. Keuzen die bijdragen aan het ontstaan van een heldere, herkenbare structuur van de wijk. Een ruimtelijke structuur waarbinnen de verschillende te onderscheiden componenten een eigen gezicht krijgen.

De beplantingen kunnen daartoe bijdragen wanneer reeds in een vroeg plan-stadium verbanden worden gelegd tussen de ruimtelijke opzet van de wijk, het karakter van de te realiseren woonmilieus en de keus van de meest essentiële beplantings-materialen: de bomen. Uiteraard gaat het daarbij om een keus op hoofdlijnen. Van belang is dat een consistent ruimtelijk concept tot stand komt waar een "bomenplan" een integraal deel van uitmaakt. Dit is echter alleen mogelijk wanneer tegelijkertijd duidelijke uitspraken worden gedaan over de aard en het karakter van de belangrijkste openbare ruimten.

DE KLEURENKEUS

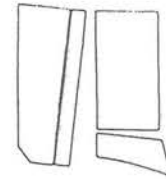
Kiezen voor bepaalde bomen betekent ook kiezen voor bepaalde kleuren.

Neem bijvoorbeeld eens een boom als de Malus 'Profusion', volgens Lancaster *) "een forsgroeiende sierappel met bij het uitlopen purperkleurige bladeren, die overgaan in bronsgroen. De wijnrood gekleurde bloemen, 3-4 cm in doorsnee, worden gevolgd door kleine paarsrode vruchtjes". Een dergelijke boom, massaal gebruikt in bijvoorbeeld een straat-profiel, brengt afhankelijk van het seizoen een flink effect teweeg. Reden om het kleur- en materiaalgebruik van de aanliggende woningen zorgvuldig te kiezen, ofwel in harmonie, ofwel in een boeiend contrast.

Zo kunnen bomen als magnolia's en kersen met hun overdadige witte bloesem een indrukwekkend contrast vormen met bebouwing waarin juist de donkere tinten overheersen. Hetzelfde geldt overigens voor donkergroene, schaduwrijke bomen als paardekastanjes vóór een overwegend witte bebouwing. En wat te denken van een hel-gele herfstkleur in contrast met blauwe gebouwen?

Waar in de thema-studies nu juist ook het aspect kleur een bijzondere aandacht krijgt, kan dus ook niet voorbij worden gegaan aan de kleuren van de beplantingen.

*) Roy Lancaster, "Bomen in tuin en park", Elsevier, 1984.

HET PLANCONCEPT

Het woongebied is opgebouwd uit een viertal woonmilieus met een duidelijke eigen signatuur:

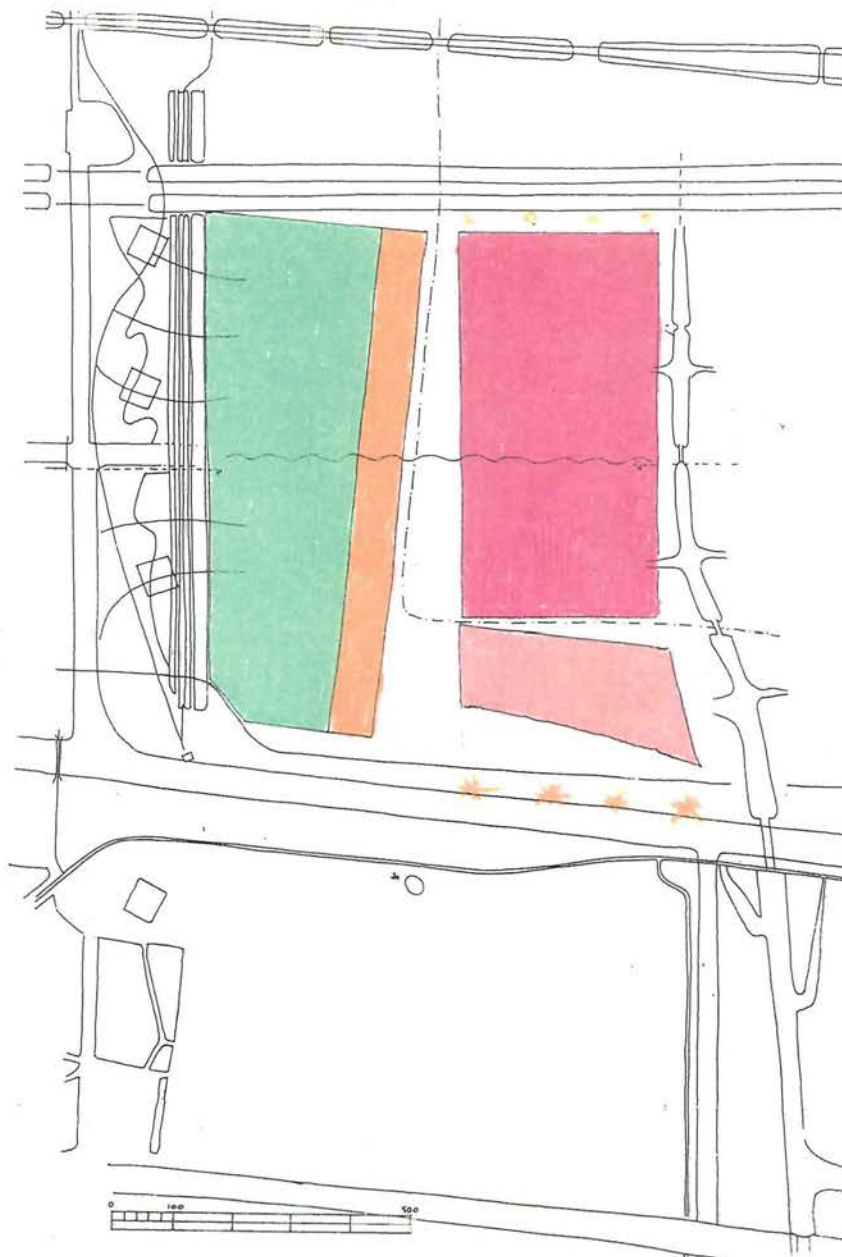
- * het villapark
- * de strip
- * de burcht
- * het bastion

Het aan het Meridiaanpark grenzende villapark wordt gekenmerkt door vrijstaande en dubbele woningen met ruime tuinen. De oostelijk daarvan gelegen strip is in strokenbouw gedacht. Ook de voorzieningen van de wijk zijn in dit deel opgenomen.

Villapark en strip zijn van de andere twee woonmilieus gescheiden door een wigvormige open ruimte: 'de kier'. Deze ruimte opent zich naar de vaart en naar het aan de overzijde liggende polderlandschap. Het perspectief op de polder wordt via 'de kier' tot ver in het woongebied zichtbaar gemaakt.

Aan de overzijde van 'de kier' ligt de burcht: een introvert woonmilieu bestaande uit geschakelde woningen van twee à drie lagen binnen een groot bouwblok.

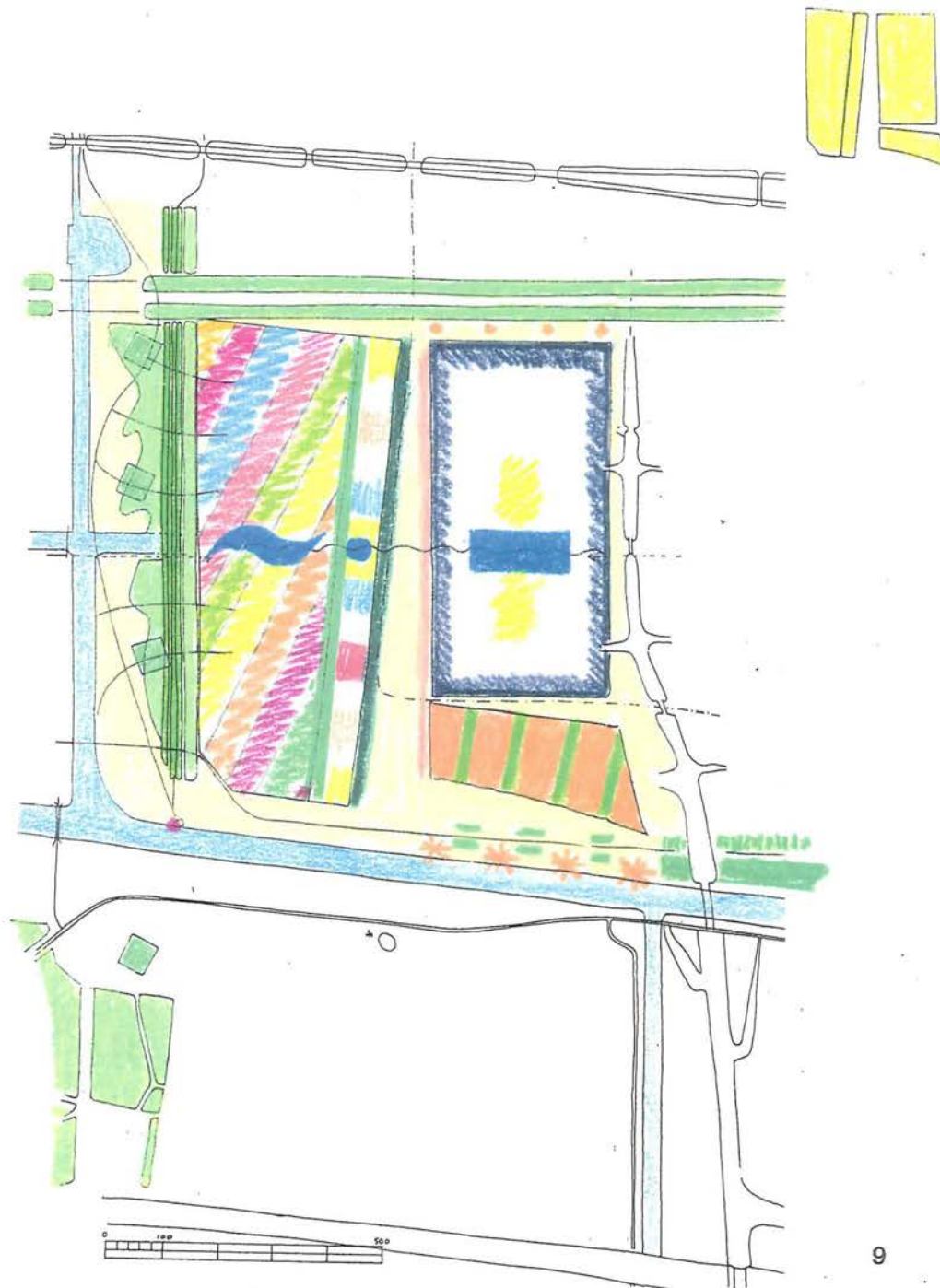
Tenslotte ligt tegen de vaart het bastion: een combinatie van diverse typen laagbouw met gestapelde woningen. Dit woonmilieu is sterk georiënteerd op de vaart en het open landschap aan de overzijde.

HET 'GROENCONCEPT'

Om de verschillende woonmilieus een kenmerkend eigen gezicht te geven zijn per milieu specifieke keuzen gemaakt voor woning-categoriën, dichtheden, bouwhoogte en dergelijke. Op deze aspecten wordt in dit bestek niet nader ingegaan.

De keuzen voor de openbare ruimte-structuur en voor de beplantingen in de onderscheiden ruimten, sluiten hier nauw bij aan. Deze keuzen worden in de navolgende pagina's nader toegelicht.

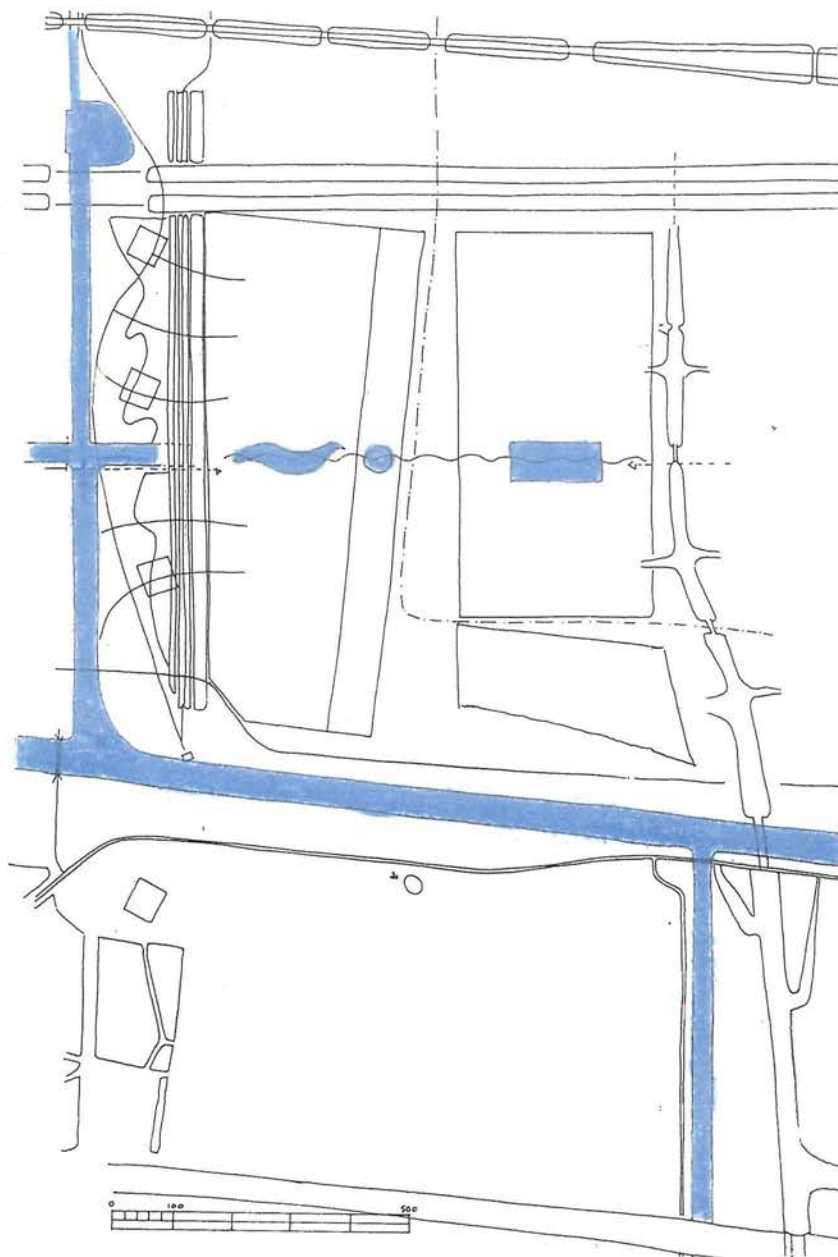

HET WATER

Rond het plangebied liggen een aantal vaarten en tochten. De belangrijkste daarvan is de Lage Vaart: een 45 m breed kanaal met een waterpeil dat 2,20 m lager ligt dan het omringende maaiveld.

Aansluitend op de Lage Vaart is een kanaal gegraven tot aan het centrum van Almere-Buiten. Dit kanaal vormt de westgrens van het Meridiaanpark.

In het plangebied is parallel aan de Lage Vaart een waterverbinding geprojecteerd. Elders in Almere-Buiten hebben dergelijke waterverbindingen het karakter van een doorgaande gracht. Voorgesteld wordt om in het plangebied ditmaal voor een andere oplossing te kiezen. Om de verschillen tussen de woonmilieus te accentueren is gekozen voor een drietal verschillende, door middel van duikers verbonden, vijver-partijen.

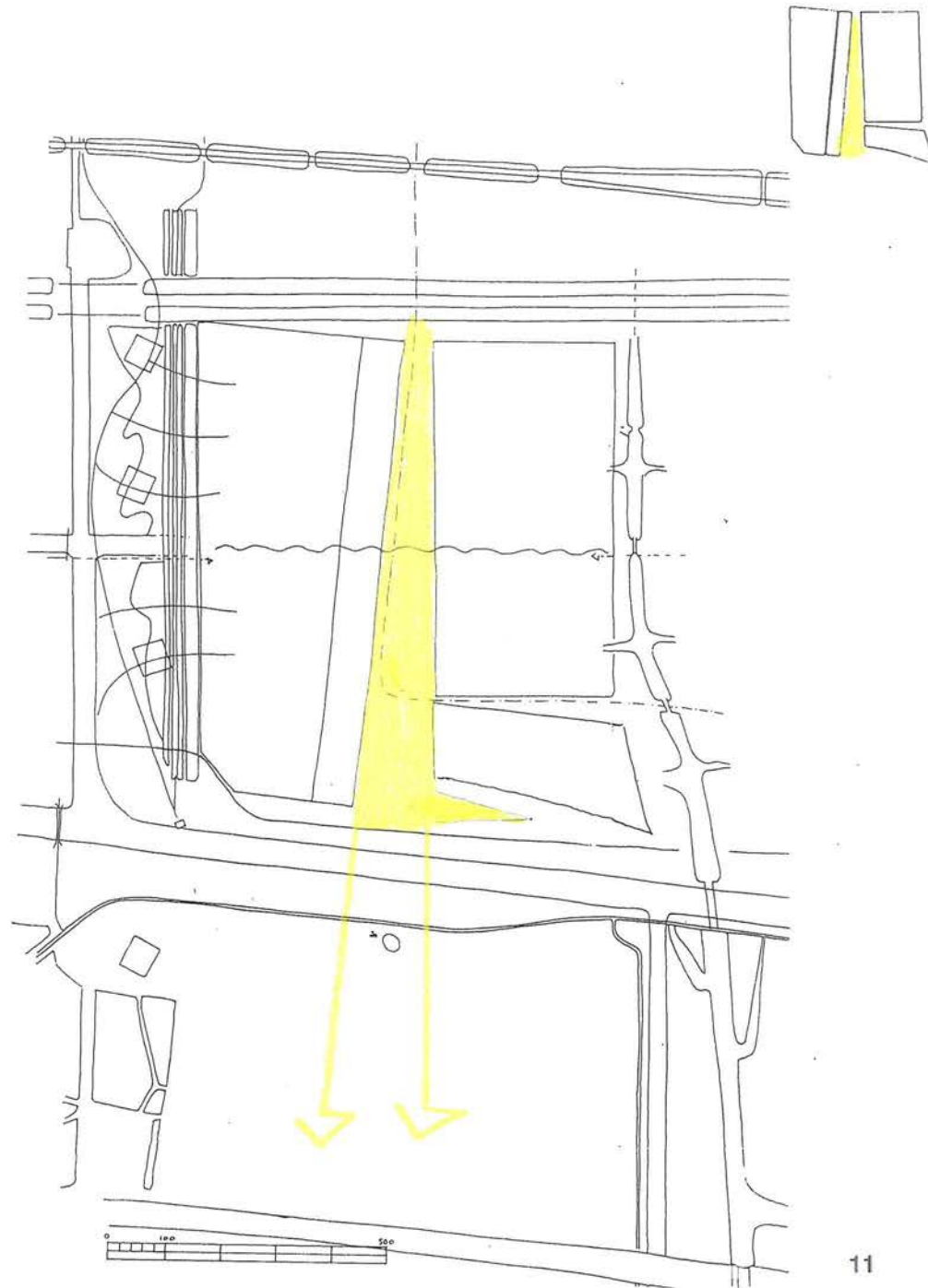
DE KIER

De meest in het oog springende openbare ruimte is 'de kier': van de mall tot de Lage Vaart ca. 800 m open park-ruimte, wig-vormig, met de breedste zijde naar de polder. Deze ruimte is gedacht in gras en wordt begrensd door bomen-lanen van verschillende vorm, maat en kleur.

Door reliëf aan te brengen wordt op een bijzondere manier ingespeeld op het perspectiefbeeld in de richting van het ruime, open landschap van zuidelijk Flevoland: voorgesteld wordt een holle ligging die op een tweetal punten nog wordt versterkt door terreinverhogingen. Eén van deze verhogingen ligt aan de zijde van de strip in de bocht van een kruisende busbaan, de andere aan de kant van het bastion bij de Lage Vaart. Deze laatste verhoging is onderdeel van de uitleg van het bastion. In de lengterichting van 'de kier' wordt het perspectief op de horizon ingekaderd door de beide voorgestelde terrein-verhogingen.

Aan de overzijde van de vaart staan een boerderij en een hoogspanningsmast. Deze elementen worden samen met een eventueel ter plaatse toe te voegen kunstwerk in het perspectiefbeeld opgenomen.

De in het plangebied langs de vaart aanwezige populieren worden ter plaatse van 'de kier' geroid.

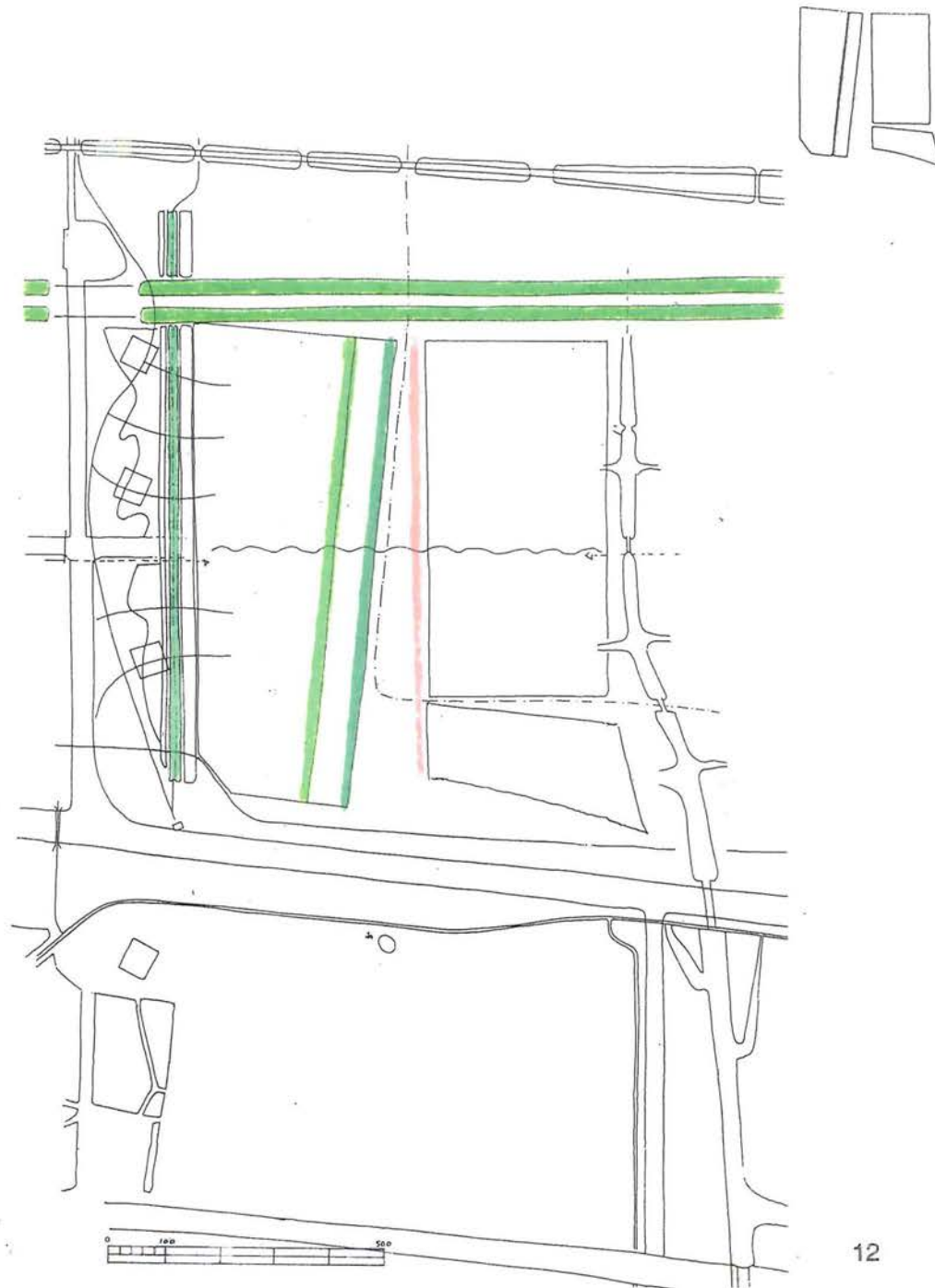
DE LANEN

Naast de bestaande bomenlanen (in het Meridiaanpark en de Mall) worden ook in het plangebied een aantal lanen voorgesteld:

- * een platanenlaan op de grens van het villapark en de strip,
- * een kastanjelaan (*Aesculus hippocastanum* Baumannii) op de overgang van de strip en 'de kier',
- * een (onregelmatige, in een los verband te planten) laan van kersen en sierappels aan de andere zijde van de 'kier'.
(*Prunus serrulata* 'Jo-nioi', *Prunus subhirtella* 'Autumnalis' en *Malus toringo*)

De keuze voor de (donkere) Kastanjelaan en de lichtbloeiende kersen en sierappels hangt samen met de ideeën omtrent de kleurstelling voor de aanliggende wijken: voor de burcht worden contrasterende donkere kleuren voorgesteld, voor de strip juist lichte kleuren.

Overige lanen zijn te vinden in het villagegebied. Deze worden apart toegelicht, onder meer door middel van getekende profielen.

HET VILLAPARK

In het villa-park hebben alle wegen dezelfde richting, maar steeds een ander 'gezicht'.

Niet alleen de profielen zijn verschillend, ook de vorm, de maat en, niet te vergeten, de kleuren van de bloeiende bomen: lila-rose judasbomen, witte magnolia's, gele gouden regen, wijnrode sierappels, rose japanse kersen en witte peregomen. (zie de achterin opgenomen profielen.)

Zo ontstaan lanen met een herkenbaar eigen karakter, a zeker wanneer met de architectuur, het materiaal-gebruik en de kleur van de aanliggende bebouwing geraffineerd op deze gegevens wordt ingespeeld.

Uit het Meridiaanpark lopen een aantal paden door in het woongebied. Deze dwars op de lanen verlopende paden krijgen een uitbundig bloeiende heesterbeplanting.

Midden in het villapark ligt een romantische vijverpartij met vloeiende, gebogen oeverlijnen, flauw glooiende oevers en een overvloed aan 'weeping willows' (treurwilgen, *Salix x chrysocoma*)

De lanen komen steeds uit op bijzondere openbare ruimten: de vijver, het park, de vaart, de platanen-laan of de Mall. Voorgesteld wordt om de parkrand te verlevendigen met wilde sering.

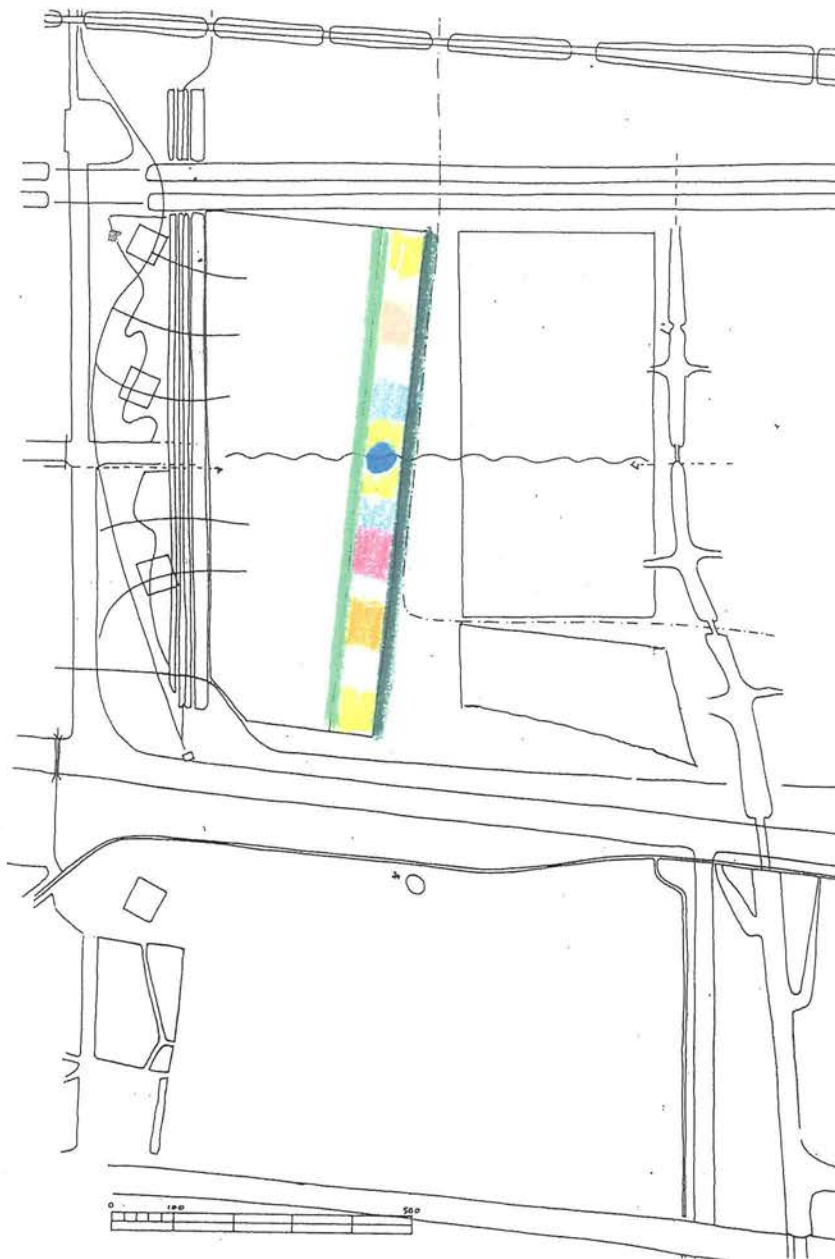
DE STRIP

De strip is een langgerekt, smal woonbuurtje aan de rand van 'de kier'. Aan weerszijden liggen lanen: de platanenlaan op de overgang met het villapark en de kastanje-laan langs 'de kier'.

De strip is opgebouwd uit grotendeels dwars op de lanen gesitueerde, stroken bebouwing. Ook is een school en een supermarkt opgenomen.

Voorgesteld wordt om de bebouwing licht van tint te houden. Dit laat overigens een groot scala aan kleuren toe, waarop per deelgebiedje goed kan worden ingespeeld met de beplantingskeuze. Deze keus is op dit moment nog niet gespecificeerd te maken. Gedacht wordt aan bloeiende bomen die qua bloem- en/of bladkleur contrasteren met de kleuren van de bebouwing.

Ook in de strip is een vijverpartij opgenomen. Deze vijver is rond en ligt op een met woon-bebouwing omgeven, vierkant pleintje. Aan drie kanten ligt de achterkant van de woningen naar het pleintje. Om die reden wordt voorgesteld deze woningen verhoogde terrassen te geven in plaats van tuinen. De terrassen worden met lage muren gescheiden van het plein. Op het plein zijn een tweetal pergola's gedacht, begroeid met blauwe regen. (*Wisteria sinensis*). De vijver krijgt een natuurlijke oever-begroeiing; in het water groeien rose waterlelies.

DE BURCHT

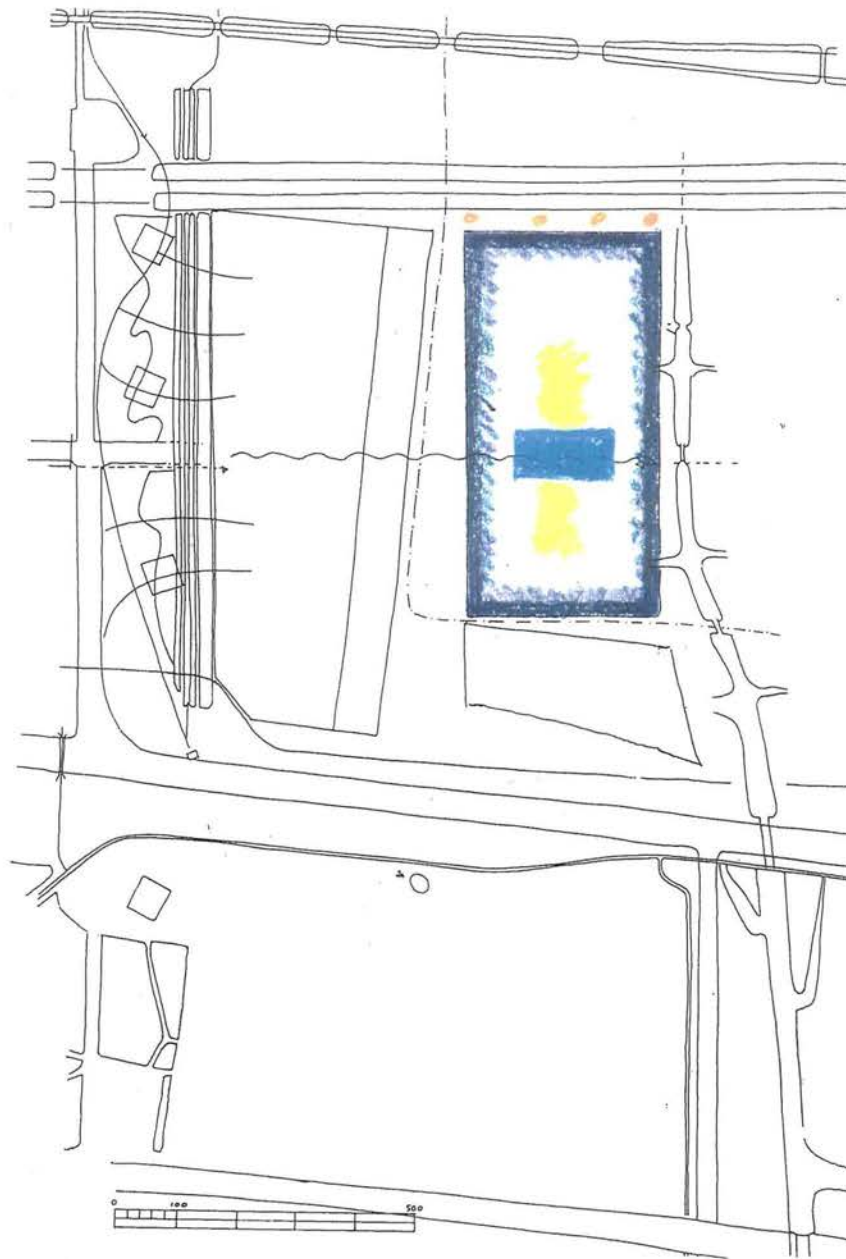
De burcht vormt een introvert stedelijk woonmilieu omgeven door een markante wand van woningen. Poorten geven toegang tot een binnengebied met relatief smalle straten en kleine pleinen.

In het hart van de burcht ligt een rechthoekige, formele vijver. Rondom de vijver is een verlaagd, door muren omgeven plateau geprojecteerd. Pergola's met witte en lichtgele rozen markeren de grens van de privé-terrassen en het openbare gebied. In het water groeien een aantal moerascypresen (*Taxodium distichum*).

De burcht krijgt aan de buitenzijde een donkere kleurstelling, de binnenzijde wordt daarentegen helder en licht. Met de beplantingen wordt daarop ingespeeld. Voorgesteld worden bomen als de witbloeiende vaantjes-boom (*Davidia involucrata* var. *vilmoriniana*) en de blauwe *Paulownia tomentosa*. Speciaal op de luw gelegen pleintjes zullen deze bomen prachtig tot hun recht kunnen komen.

In de straten wordt de Japanse Gingo (*Gingo biloba*) de meest bepalende boom. Daarnaast worden voorgesteld *Robinia pseudo-acacia* 'Bessoniana' en *Gleditsia triacanthos* 'Shademaster'.

Voor de erfscheidingen wordt in de burcht gedacht aan (begroeide) stenen muren.

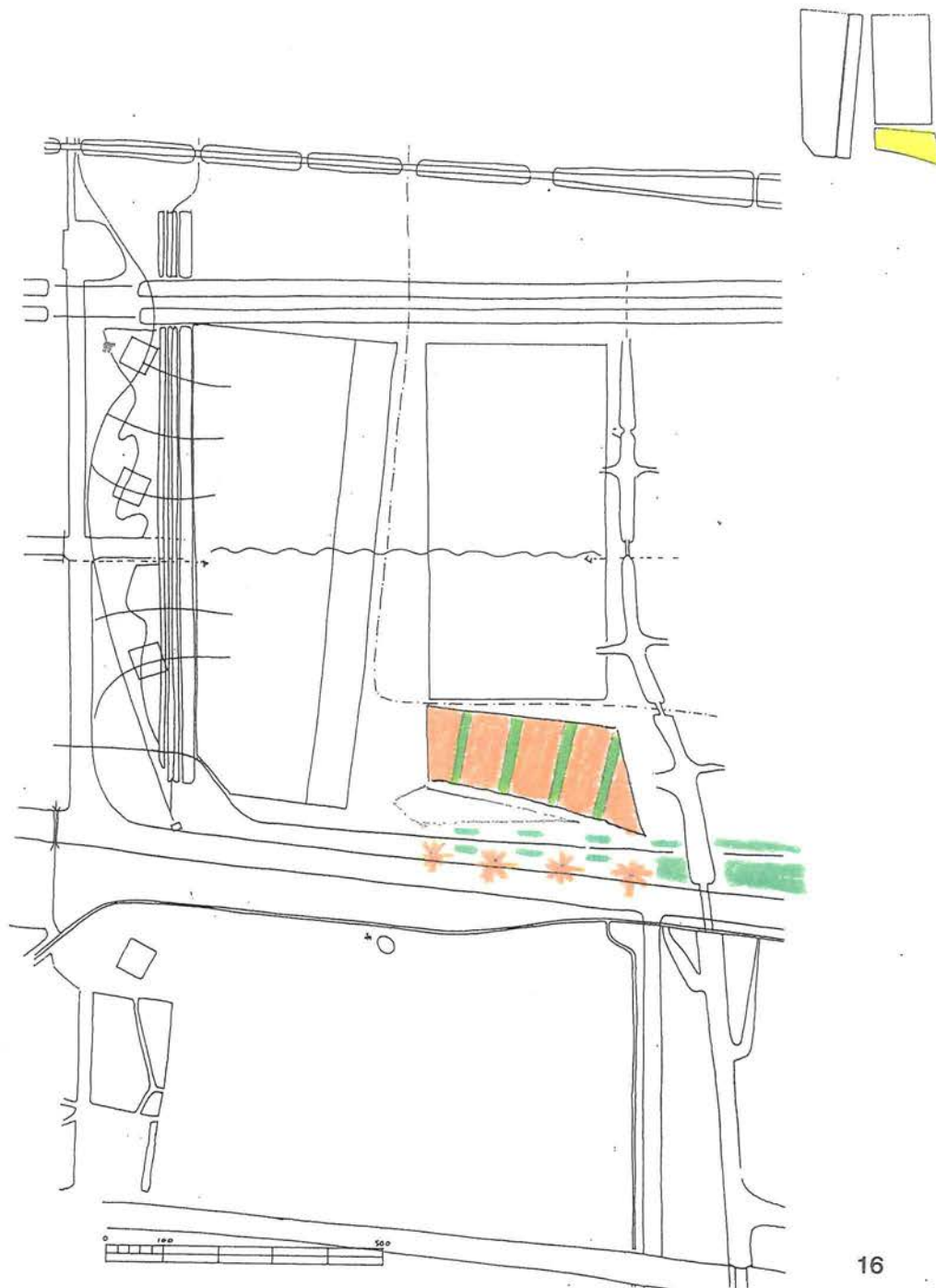
HET BASTION

Het bastion bestaat uit een tweetal op elkaar betrokken delen:

- * woontorentjes langs de oever van de Lage Vaart,
- * een complex geschakelde laagbouwwoningen met een rand van drive-in-woningen met uitzicht op het polderlandschap.

Tussen deze delen ligt een deels (tot 1m onder het niveau van de terrassen van de drive-in-woningen) verhoogde openbare ruimte. Deze is in gras gedacht en sluit aan op 'de kier'. De bestaande populieren kunnen voor een deel in het plan voor dit gebied worden opgenomen. Dit geldt eveneens voor de bestaande bosbeplanting langs de vaart.

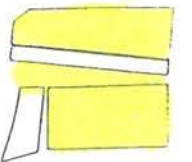
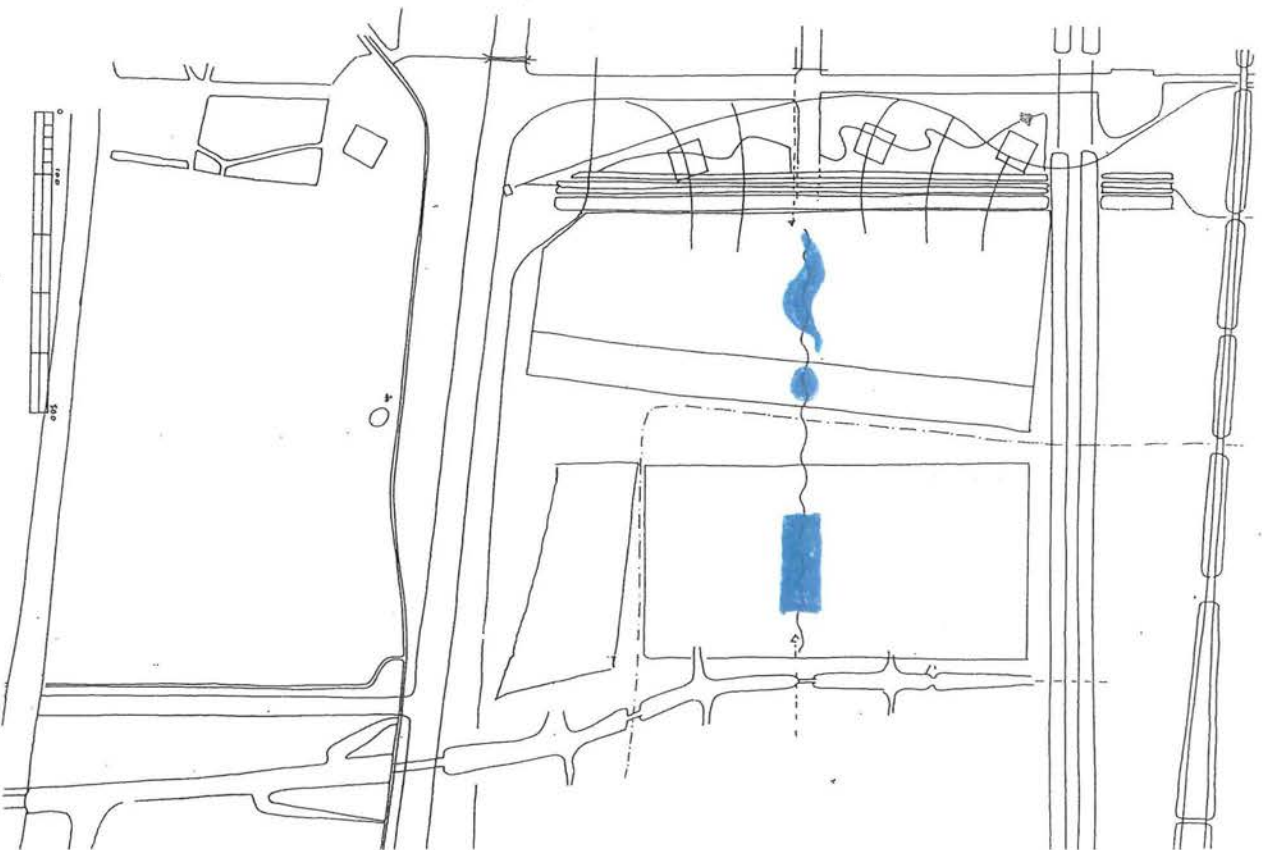
Voorgesteld wordt om een sprankelend, bijvoorbeeld 'abrikoos'-kleurig materiaal voor de bebouwing in dit woongebied te kiezen. Een heldergroene boombeplanting met een bijzondere vorm sluit hier goed bij aan. Voorgesteld wordt hier italiaanse populieren voor te gebruiken.

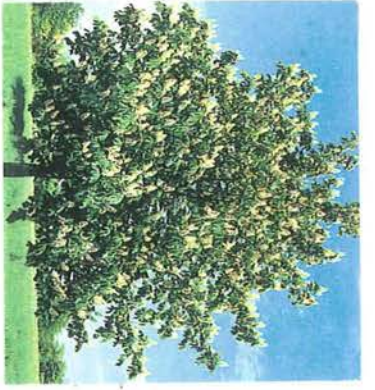

PROFIELEN

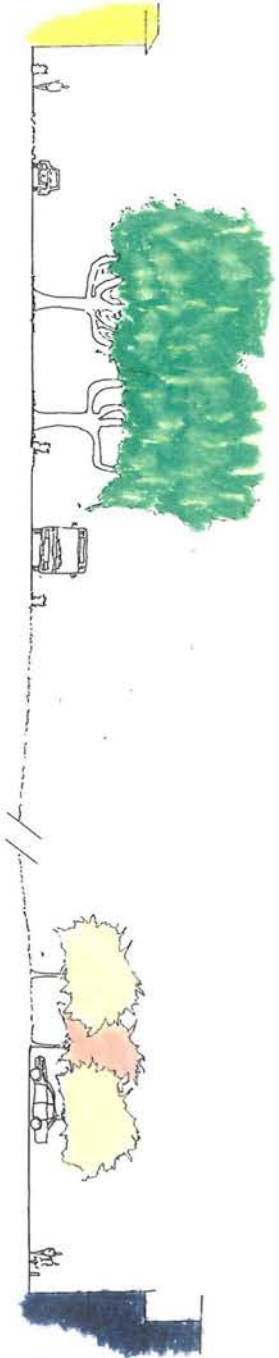
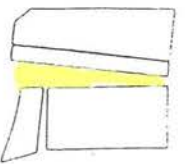
Tot slot zijn een aantal dwarsprofielen opgenomen van situaties in het plangebied. Gekozen is voor:

- * 'de kier',
- * de vijvers
- * de lanen in het villagegebied,
- * en enkele straten in de burcht.

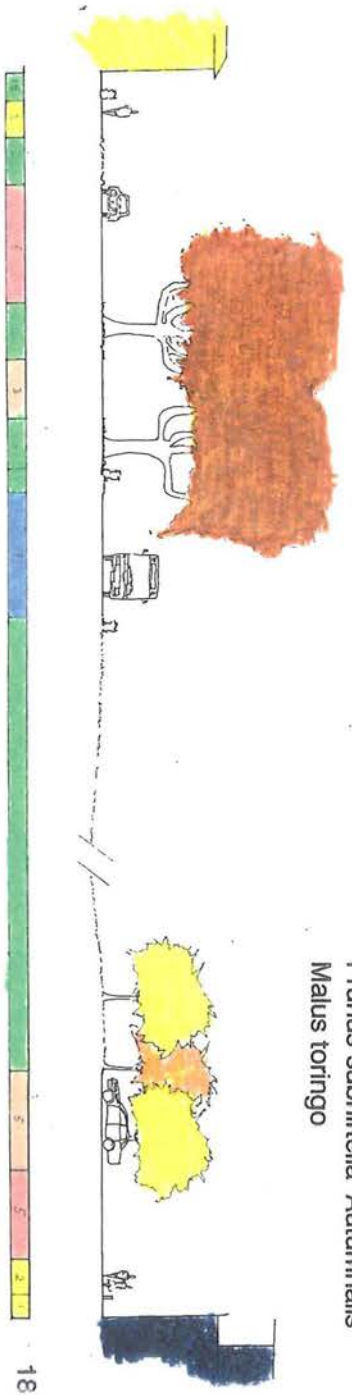

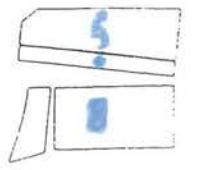

Aesculus hippocastanum 'Baumannii'

Prunus serrulata 'Jo-nioi'
Prunus subhirtella 'Autumnalis'
Malus toringo

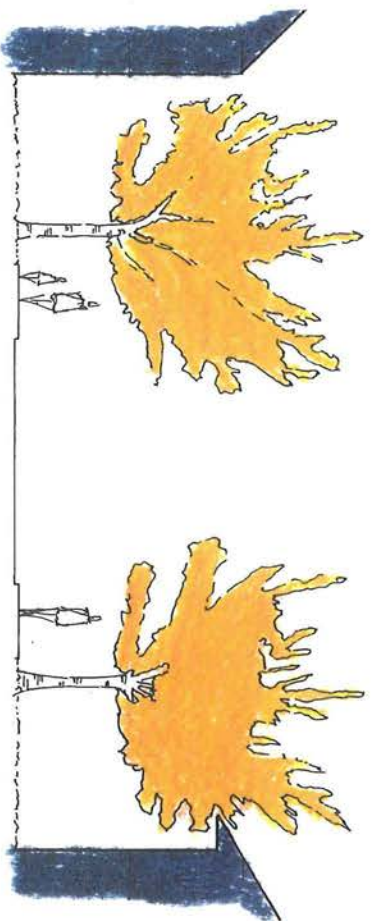
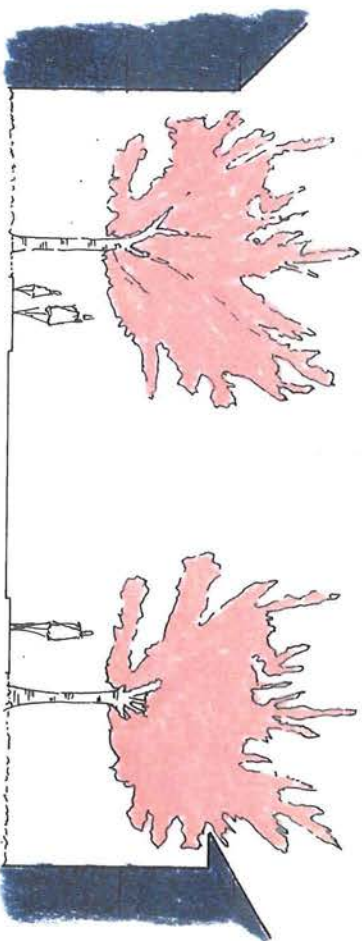
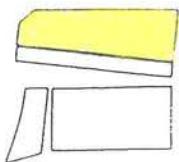

19

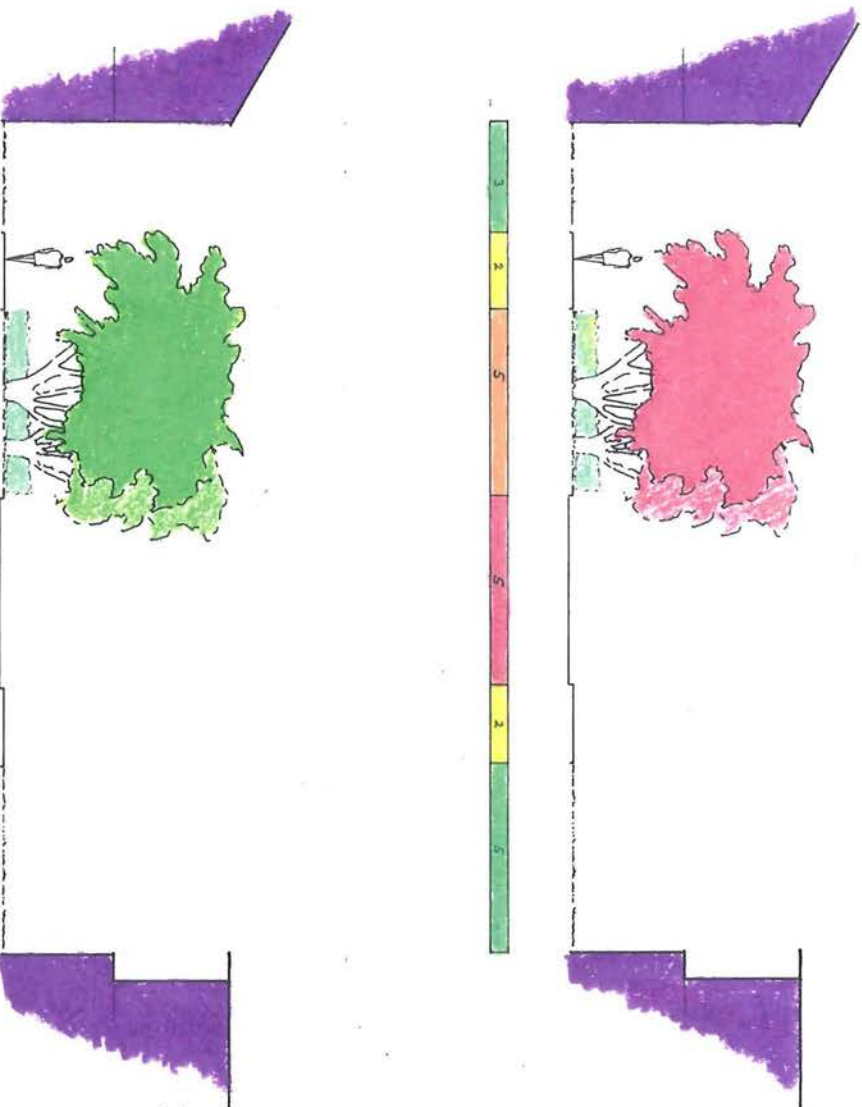
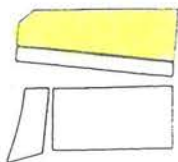

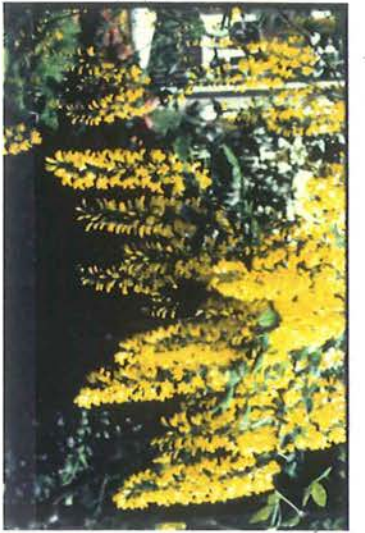
Prunus serrulata 'Kanzan'

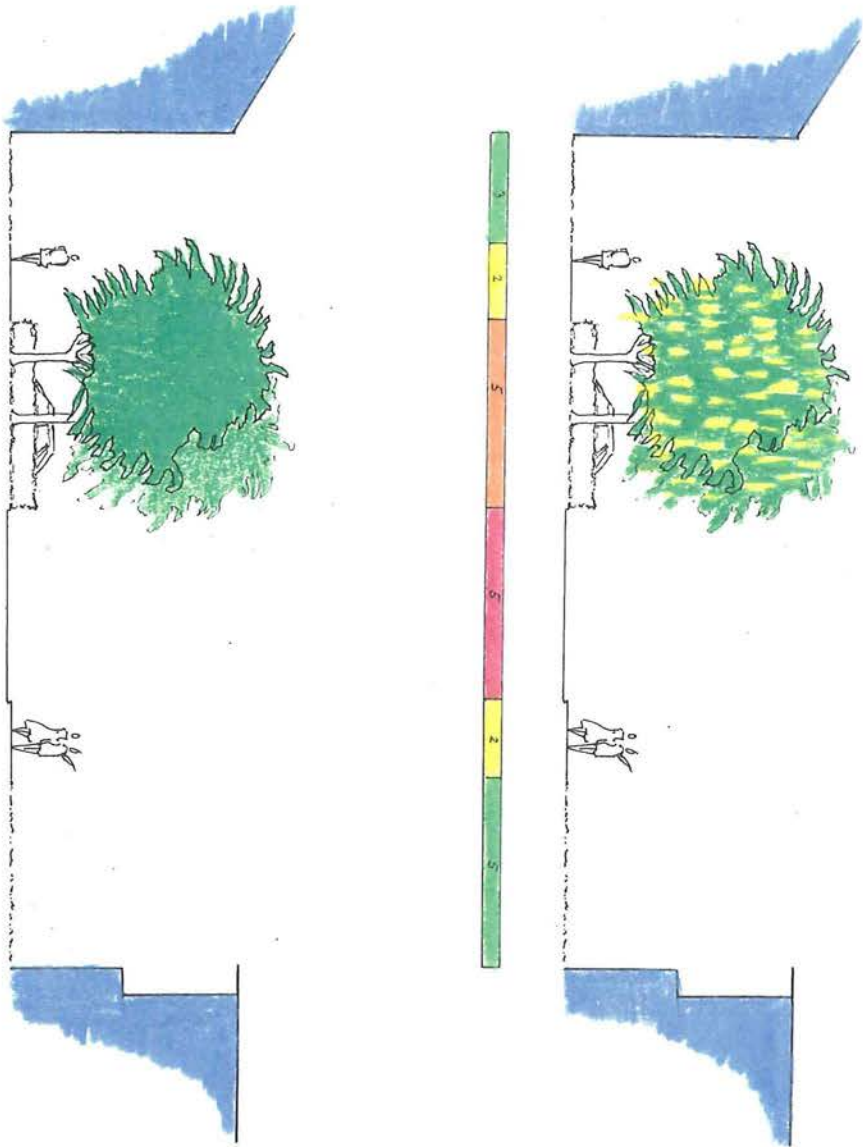
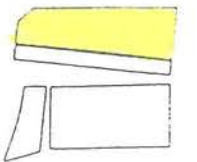

Cercis siliquastrum

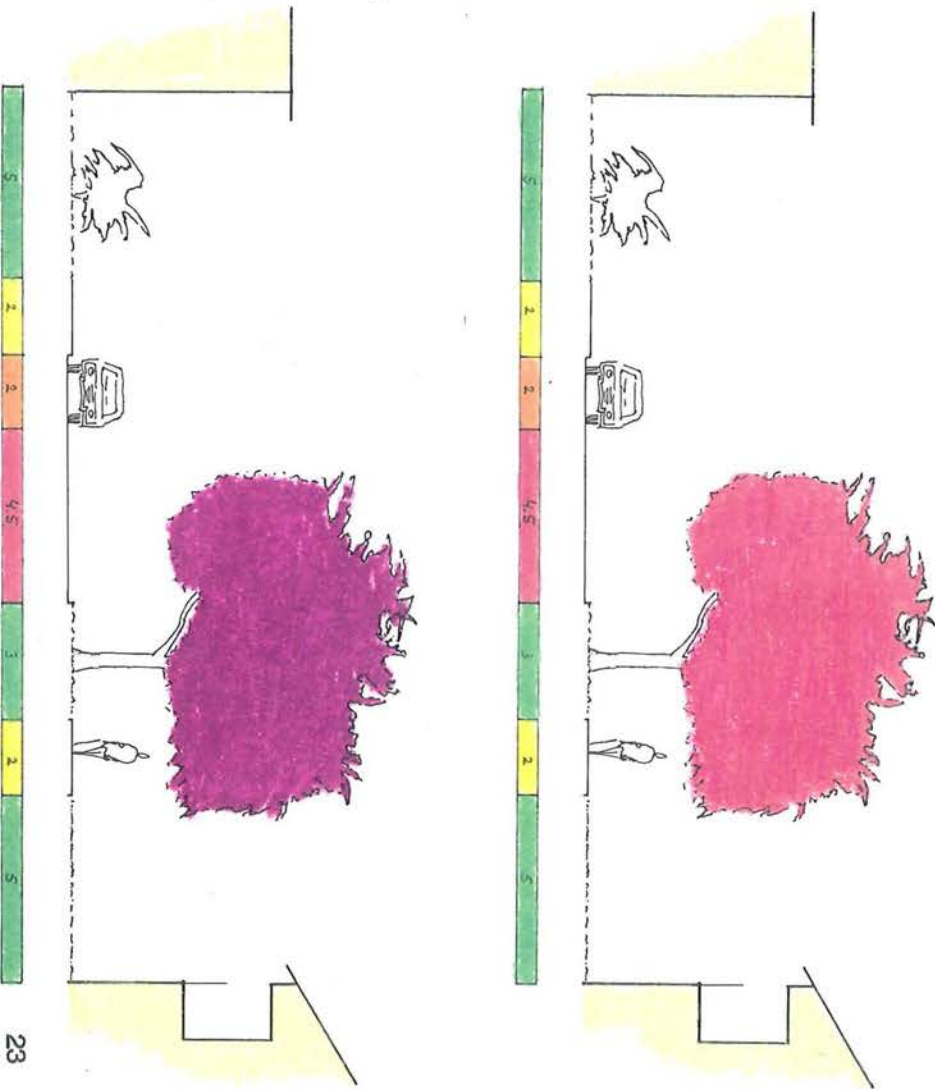
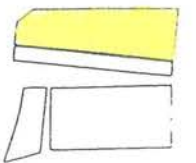

Laburnum x watereri 'Vossii'

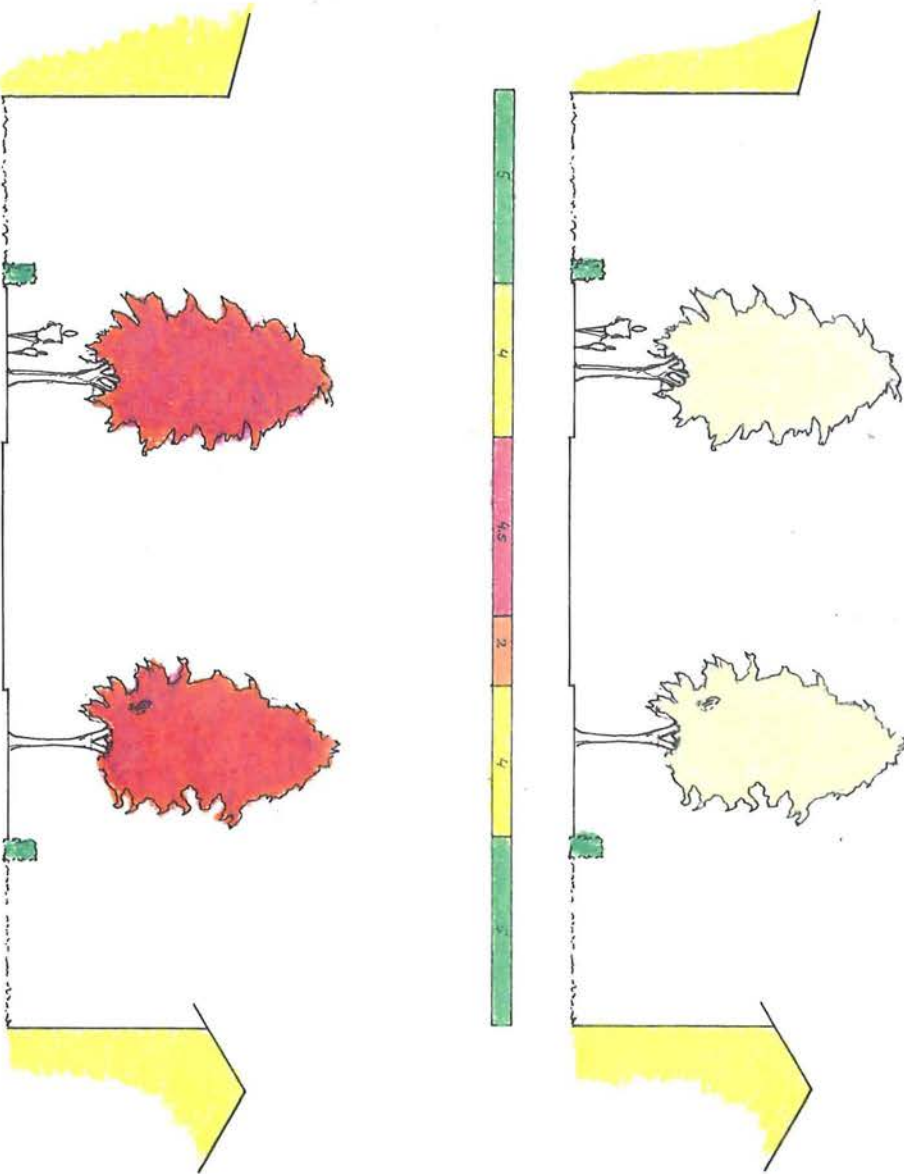
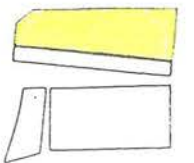
Malus 'Profusion'

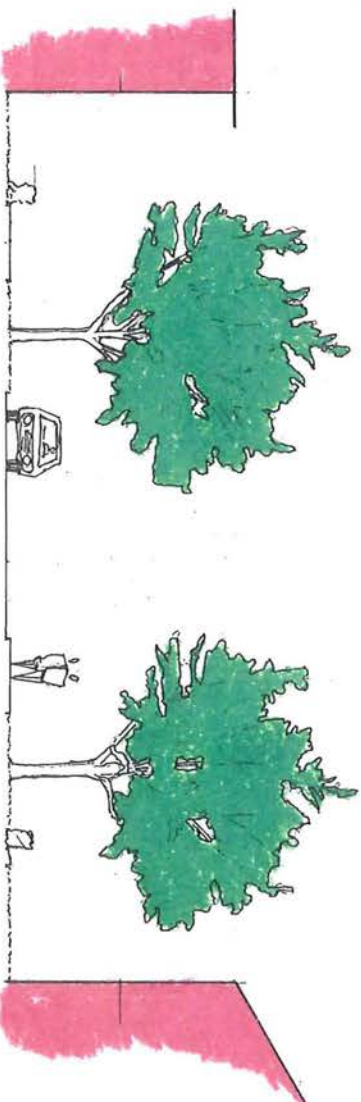
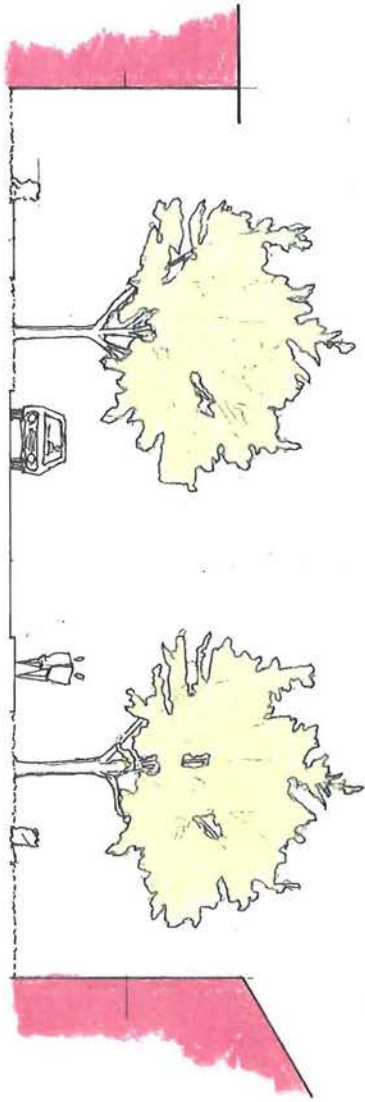
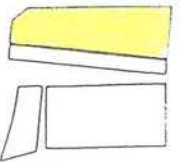

Pyrus calleryana 'Redspire'

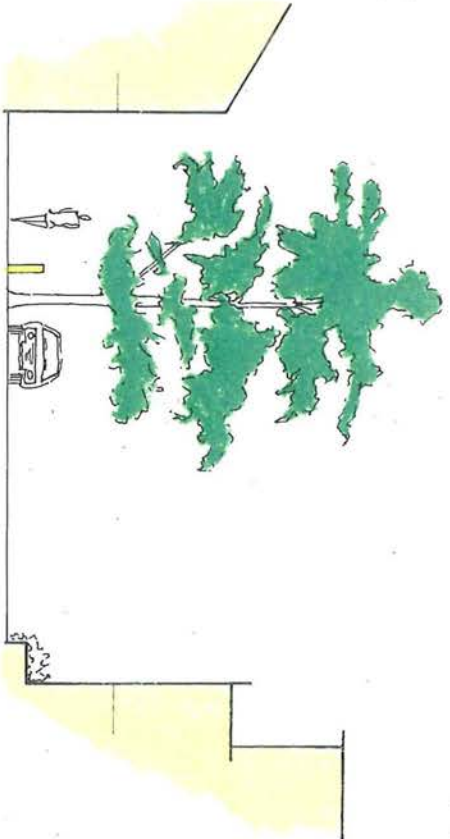
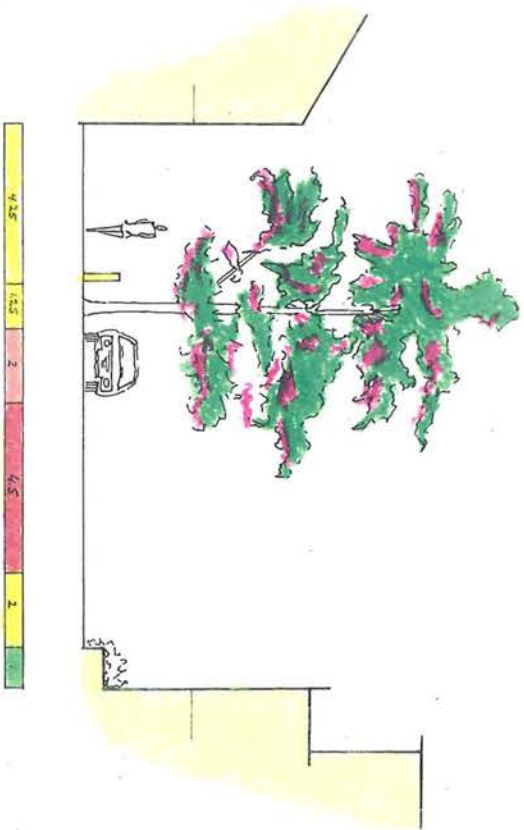
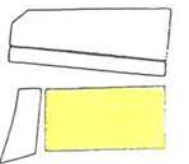

Magnolia kobus

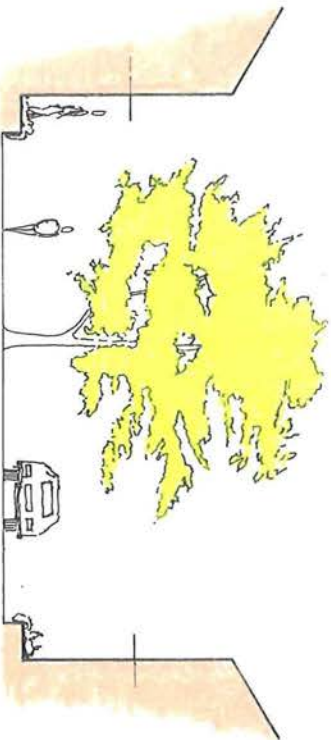
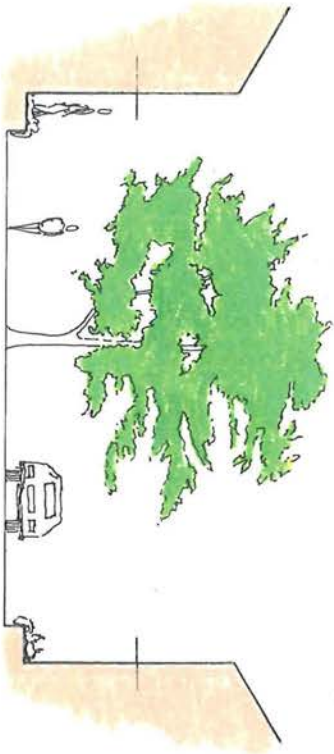
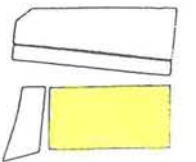

Robinia pseudacacia 'Bessoniana'

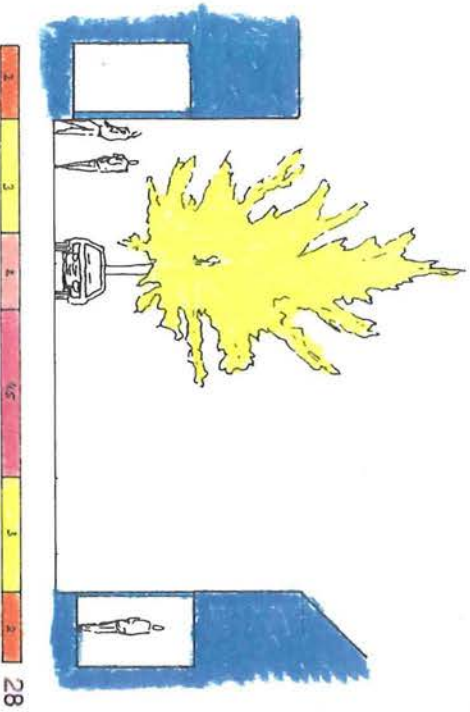
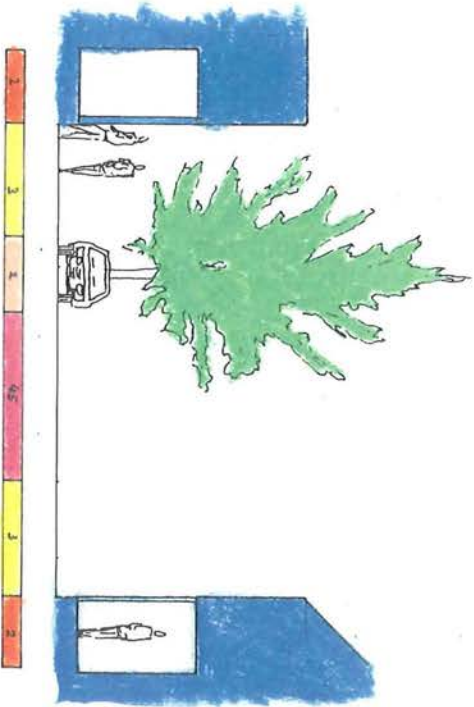
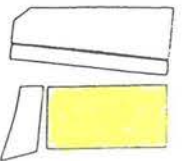

Gleditsia triacanthos 'Shademaster'

Ginkgo biloba

IR ALLE HOSPER landschapsarchitectuur & stedebouw